

Kader voor meten en weten

Kwaliteitsindicatoren voor alle bouwstenen van Vroeg, Voortdurend, Integraal

december 2011

**VROEG
VOORTDUREND
INTEGRAAL**

PARTNERS

Vroeg, Voortdurend, Integraal

Ketens van vroegge signalering, diagnostiek, zorg, onderwijs en ondersteuning voor kinderen met een beperking en hun ouders is tot stand gekomen door samenwerking van:

- ActiZ (jeugdgezondheidszorg)
- BOSK (Vereniging van motorisch gehandicapten en hun ouders)
- LVC3+4/ PO-raad
- MEE Nederland
- Nederlandse Vereniging Kinderneeskunde (NVK)
- Revalidatie Nederland
- Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)
- Zorgverzekeraars Nederland (ZN)

Colofon

Tekst: Susan Osterop en Hanneke Cools, Team VVI
Redactie: Karin de Roos, Bureau Schriftelijk, Zwijndrecht
Vormgeving: LMcc, Lucienne Meijer, Leusden
Fotografie: Patrick Beckers Fotografie, Amersfoort
Uitgave: Utrecht, december 2011
E-mail: info@vroegvoortdurendintegraal.nl
Website: www.vroegvoortdurendintegraal.nl

Met dank aan de stuurgroepleden VVI en de experts uit het werkveld, die hebben meegelezen en commentaar hebben gegeven.

Het experiment Vroeg, Voortdurend, Integraal wordt mogelijk gemaakt door financiële middelen vanuit het Transitieprogramma in de Langdurende Zorg. Het plan Vroeg, Voortdurend, Integraal is opgesteld door: ActiZ (jeugdgezondheidszorg), BOSK (Vereniging van motorisch gehandicapten en hun ouders), MEE Nederland, LVC3+4/ PO-raad, Nederlandse Vereniging Kinderneeskunde (NVK), Revalidatie Nederland, Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) en Zorgverzekeraars Nederland.

INHOUD

PAGINA

Inleiding en verantwoording 3

1. Bouwsteen 1: Vroegsignalering 4

2. Bouwsteen 2: Multidisciplinaire diagnostiek 5

3. Bouwsteen 3: Multidisciplinair adviesplan 6

4. Bouwsteen 4: Informatie, advies en casemanagement 7

5. Bouwsteen 5: Preventieve gezinsondersteuning 8

6. Bouwsteen 6: Zorg en onderwijs 9

7. Bouwsteen 7: Ketensamenwerking 10

Literatuurlijst 11

Inleiding en verantwoording

Dit document bevat de kwaliteitsindicatoren voor alle bouwstenen van Vroeg, Voortdurend, Integraal (VVI). Dit stelt bestuurders en zorgaanbieders van alle regionale netwerken Integrale Vroeghulp in staat om de innovatie VVI uniform te implementeren en de voortgang te monitoren. De zeven bouwstenen vormen de basis voor de innovatie VVI.

De indicatoren zijn aanvankelijk door het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) samengesteld bij de start van het transitie experiment VVI en dienden als basis voor het monitoronderzoek in 2008/2009¹. Dankzij alle inzichten die de toets met de praktijk hebben opgeleverd, zijn de indicatoren verbeterd en aangescherpt. Dat zal gedurende of na afloop van de landelijke implementatie eveneens het geval zijn.

Dit document wordt daarom beschouwd als een levend document. De indicatoren bieden de netwerken een kader om samen met regionale ketenpartners de beoogde resultaten te formuleren. Op basis daarvan kan bovendien de voortgang en de implementatie van de innovatie VVI worden afgemeten. Het ligt aan de regionale situatie en de gekozen bouwstenen welke indicatoren op welk moment nadrukkelijker worden ingezet.

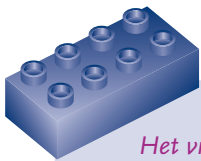
Tip

- Bekijk de animatie VVI via de website www.vroegvoortdurendintegraal.nl of zoek in Youtube onder de titel 'animatie VVI in balans 2011'. In deze animatie worden de bouwstenen VVI uitgelegd en dit biedt een helder kader.

¹ "Duizend bloemen bloeien, op weg naar een samenhangend boeket". Eindrapport van het monitoronderzoek naar bouwsteenontwikkeling Vroeg, Voortdurend, Integraal. Nji, voorjaar 2011

Bouwstenen en kwaliteitsindicatoren

Bouwsteen 1: Vroegsignalering

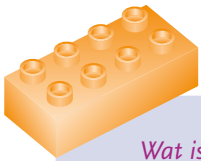
Het vroeger signaleren van kinderen met een beperking om op tijd diagnostiek, zorg en ondersteuning te bieden, zodat de ontwikkeling van het kind optimaal gestimuleerd wordt en gedragsproblemen worden voorkomen.

In algemene zin is de ambitie dat de leeftijd van 'vinden' tussen nul en twee jaar ligt. Wanneer de problematiek zich pas openbaart wanneer een kind in het basisonderwijs start, houdt deze ambitie in dat kinderen zo snel mogelijk vanuit het onderwijs worden doorverwezen. Binnen deze bouwsteen zijn de volgende aspecten aan de orde:

- wat zijn vindplaatsen?
- wat zijn instrumenten die de werkwijze van vroegsignalering versterken?
- waar kan samenwerking en verwijzing worden verbeterd?

Kwaliteitsindicatoren

1. Doelgroepleeftijd uitbreiden en aanmeldleeftijd verlagen
 - De doelgroep is uitgebreid tot kinderen in de leeftijd van nul tot zeven jaar
 - De aanmeldleeftijd van kinderen met (een vermoeden) van een ontwikkelingsstoornis bij Integrale Vroeghulp / VVI is verlaagd. Het effect is na de invoering van VVI meetbaar
2. Professionals toerusten met betrekking tot vroegtijdig (h)erkennen en handelen
 - De bekendheid met en over ontwikkelingsstoornissen (determinanten) is bij professionals die met jonge kinderen werken, vergroot (bijvoorbeeld door deskundigheidsbevordering)
 - De kennis van de sociale kaart is vergroot
 - Landelijk en regionaal worden uniforme signaleringsinstrumenten of werkwijzen toegepast, waardoor kinderen vroeger (bij voorkeur voor hun tweede levensjaar) worden gesignaleerd
3. Verwijsstromen: ouders en kind adequaat doorverwijzen
 - Professionals weten naar wie zij ouders en kinderen moeten doorverwijzen. Zij beschikken daartoe over een sociale kaart, die actueel is en wordt bijgehouden
 - IVH/VVI is bekend bij professionals die met jonge kinderen werken
 - Professionals verwijzen kind en ouders te allen tijde snel door naar IVH/VVI zodat vroegtijdig een multidisciplinaire diagnose kan worden gesteld. Indien IVH/VVI wordt overgeslagen, is een kwalitatief beter alternatief voor handen
 - Afspraken, procedures en protocollen met betrekking tot verwijzing zijn bestuurlijk vastgelegd met de partners van het samenwerkingsverband en worden periodiek (jaarlijks) geëvalueerd en herzien

Bouwsteen 2: Multidisciplinaire diagnostiek

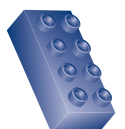
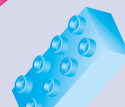
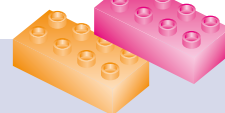
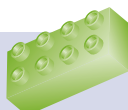
Wat is er met het kind aan de hand?

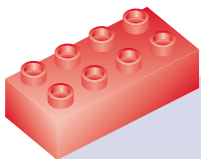
Met de ouders wordt besproken wat de hulpvraag is. Vanuit verschillende disciplines wordt samengewerkt om tot één samenhangende diagnose te komen.

Deze bouwsteen gaat over de ambitie om multidisciplinaire diagnostiek snel en aansluitend bij de vraag van de ouders beschikbaar te stellen. Hierin staan kind en gezin centraal. Bouwsteen 2 bestaat ook uit adequate door- en terugverwijzing naar en van de gespecialiseerde diagnostiek in de (academische) ziekenhuizen. Voor ouders blijft de samenhang van onderzoek en advies duidelijk. Er wordt integraal en in afstemming met elkaar gewerkt.

Kwaliteitsindicatoren

1. De positie van ouders staat in de diagnostiek en het te doorlopen traject centraal
 - Ouders zijn voortdurend geïnformeerd
 - Ouders hebben de regie in handen
2. Het kernteam bestaat uit meerdere disciplines
 - Het kernteam bestaat in ieder geval uit een kinder(revalidatie)arts, gedragswetenschapper en de (zorg)coördinator/trajectbegeleider
 - Afhankelijk van de vragen van ouders of de problematiek van het kind wordt het kernteam uitgebreid met aanvullende disciplines (zoals fysiotherapie, onderwijs of kinderneuroloog)
3. De werkwijze van de kernteams Integrale Vroeghulp is bekend bij het ketennetwerk, sluit aan bij de landelijke richtlijn en is vastgelegd
 - Afspraken met betrekking tot de duur van de diagnostiek zijn eenduidig vastgelegd in een protocol of procedure
 - Afspraken over de werkwijze van het kernteam zijn eenduidig vastgelegd in een protocol of procedure. De wachttijden zijn beperkt, onderzoeken worden niet onnodig herhaald en alle partners maken gebruik van (of werken verder met) inzichten en expertise die in een eerder stadium door anderen al is ontwikkeld
4. De mogelijkheden tot doorverwijzing naar specialistische diagnostiek zijn uitgebreid en geoptimaliseerd
 - Er zijn afspraken gemaakt over doorverwijzing naar uitvoerders van specialistische diagnostiek, gesitueerd bij universitaire medische centra, specialistische ziekenhuizen of gespecialiseerde (zorg)instellingen
 - Deze afspraken zijn vastgelegd in een protocol of procedure en geborgd door middel van een bestuurlijk gedragen convenant
 - Binnen het ketennetwerk kennen de partners elkaar en is het voor iedereen duidelijk wie welke diagnostiek kan uitvoeren

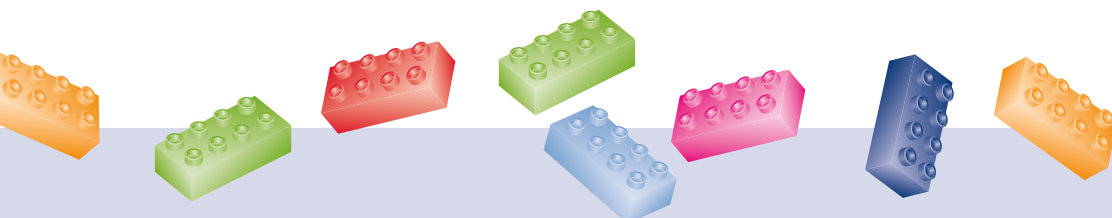
Bouwsteen 3: Multidisciplinair adviesplan

Het advies vanuit verschillende disciplines wordt gebundeld tot één plan, waarin aandacht is voor zorg en onderwijs voor het kind én voor ondersteuning van het gezin. Dit advies wordt met ouders besproken. Ouders hebben én houden altijd de regie.

De inspanningen binnen bouwsteen 2 moeten leiden tot een multidisciplinair adviesplan, waarbij de adviezen vanuit de verschillende disciplines onderling goed op elkaar zijn afgestemd en het multidisciplinair advies volledig aansluit bij de wensen en mogelijkheden van de ouders.

Kwaliteitsindicatoren

1. De positie van ouders staat in het multidisciplinair adviesplan en het te doorlopen traject centraal
 - Ouders zijn voortdurend geïnformeerd
 - Ouders hebben de regie in handen: hun vragen en ondersteuningsbehoefte is leidend
2. De tijdsduur voor het opstellen van het multidisciplinair adviesplan is zo kort mogelijk
 - Ouders beschikken bij voorkeur binnen één week na bespreking in het kernteam over een door hen geaccordeerd adviesplan
3. Er wordt een algemene standaard of een uniform format voor het multidisciplinair adviesplan toegepast
 - Allerlei aspecten van het kind komen in het plan aan bod
 - Het plan is niet statisch en wordt voortdurend aangevuld of bijgesteld
 - Afspraken over inhoud, gebruik, beheer en status adviesplan zijn vastgelegd in een protocol of procedure
4. Het cliëntdossier is beschikbaar en wordt beheerd
 - Er is een (digitaal) cliëntdossier beschikbaar
 - Afspraken over het gebruik en het beheer van het cliëntdossier zijn vastgelegd in een procedure of protocol

Bouwsteen 4: Informatie, advies en casemanagement

Integrale Vroeghulp en haar partners (MEE, CJC, etc.) hebben een loketfunctie waar ouders informatie en advies kunnen krijgen. Bij Integrale Vroeghulp komen ouders van kinderen met een complexe hulpvraag. Door de complexiteit zijn zij meestal niet zelf in staat de hulpverlening overzichtelijk te houden. Deze ouders kunnen een beroep doen op casemanagement of langdurige trajectbegeleiding.

Casemanagement

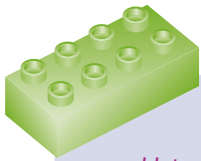
Casemanagement is nodig in situaties waar sprake is van een complexe of zich snel ontwikkelende hulpvraag in een complexe organisatorische situatie. Dit wordt aan alle ouders tijdens het (meer intensieve) vroeghulptraject aangeboden. De casemanager draagt in samenspraak met de ouders en het integrale vroeghulpteam (kernteam) bij aan het verkrijgen van een diagnose, het opstellen en uitvoeren van een geïntegreerd ondersteuningsplan, organisatie van een gecoördineerd ondersteuningsaanbod en versterking van de regie bij de ouders. Het doel is om via een gecombineerde inzet te komen tot een diagnose, een effectieve aanpak van problemen en zo kinderen met ontwikkelingsproblematiek in staat te stellen zich optimaal te ontwikkelen. Daarmee wordt aangesloten bij alle VVI-bouwstenen.

(Langdurige) trajectondersteuning

Trajectondersteuning is vooral van belang voor ouders die in het kader van de ontwikkeling van hun kind met nieuwe vragen worden geconfronteerd die zij niet zelf of met behulp van hun (in)formele netwerk kunnen oplossen. Vanaf het moment dat het vroeghulptraject is afgerond en ouders met hun plan aan de slag kunnen, kan gebruik gemaakt worden van trajectondersteuning. Bij deze lichtere vorm van ondersteuning wordt (zo nodig meerjarig) de vinger aan de pols gehouden, zodat de hulpverlening snel opnieuw kan worden opgestart als daar aanleiding voor is. Trajectondersteuning kan door dezelfde persoon geboden worden als casemanagement.

Kwaliteitsindicatoren

1. Informatie, advies en trajectbegeleiding is snel en op maat beschikbaar voor ouders
 - Voor ouders zijn informatie, advies en begeleiding beschikbaar
 - Er is voor ouders één herkenbaar loket voor vroegsignalering en Integrale Vroeghulp, al dan niet gecombineerd met het Centrum voor Jeugd en Gezin
 - Dit loket biedt toegang tot passende voorzieningen voor zowel kind als gezin
2. Casemanagement is beschikbaar
 - Casemanagement is beschikbaar voor ouders/kinderen die dit wensen of nodig hebben
 - Casemanagement sluit aan op de vraag en behoeften van de ouders, is gericht op versterking van de eigen mogelijkheden, maakt gebruik van eigen kracht en het eigen netwerk.
 - De casemanager adviseert en informeert ouders en leidt hen naar de gewenste vorm van extra ondersteuning
 - Het casemanagement wordt steeds door dezelfde persoon aan ouders geboden
3. Afspraken over de duurzame inzet met betrekking tot inzet, omvang, methodiek, procedure, protocollen en financiën van het casemanagement zijn vastgelegd en worden bestuurlijk gedragen

Bouwsteen 5: Preventieve gezinsondersteuning

Het rendement van preventieve gezinsondersteuning is hoger wanneer het zo vroeg mogelijk (al vanaf zes maanden) wordt ingezet. Ouders en kind kunnen op grond van hun vraag (met of zonder diagnose) een passend programma krijgen aangeboden. Dit aanbod wordt geleverd door het samenwerkingsverband.

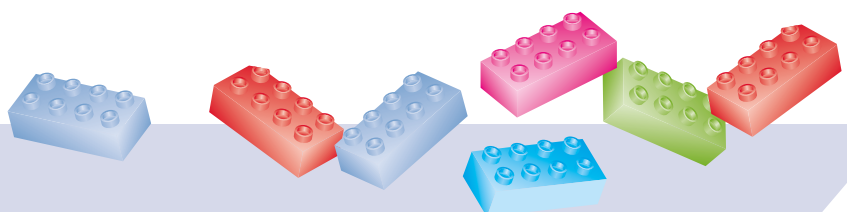
Het gezin wordt ondersteund door middel van preventieve programma's. Deze programma's helpen de ontwikkeling van het kind te stimuleren en ondersteunen ouders bij de opvoeding. Het is ook mogelijk dat de gezinsbegeleiding gericht is op praktische ondersteuning aan het hele gezin.

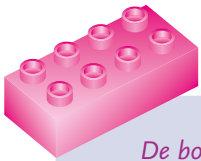
Preventieve gezinsondersteuning is het aanbod dat zich zowel richt op de ondersteuning van de ouders in hun opvoedingstaak als op de stimulering van de ontwikkeling van het kind.

Praktische gezinsondersteuning heeft tot doel kind en gezin te ondersteunen in het dagelijkse leven en is gericht op handhaving of herstel van de balans in het gezin.

Kwaliteitsindicatoren

1. Preventieve gezinsondersteuning is beschikbaar
 - Preventieve gezinsbegeleiding is vanaf het eerste levensjaar van het kind beschikbaar voor ouders die dit wensen en/of voor kinderen die dit nodig hebben
 - Het aanbod van preventieve gezinsbegeleiding sluit aan op eerder uitgevoerde diagnostiek en er is een combinatie van verschillende zorgvormen (zowel praktisch als preventief) tegelijk mogelijk
 - Het aanbod van preventieve gezinsbegeleiding is in de regio bekend bij alle verwijzers en zorgaanbieders
 - Er wordt gewerkt met methodieken die zich in de praktijk hebben bewezen
 - Er zijn afspraken gemaakt over duurzame inzet, doorverwijzing, samenwerking, procedures, evaluatie/rapportage over de preventieve gezinsbegeleiding
2. Praktische (gezins)ondersteuning is beschikbaar
 - Praktische (gezins)ondersteuning is vanaf het eerste levensjaar van het kind beschikbaar voor ouders die dit wensen of voor kinderen die dit nodig hebben
 - Het aanbod van praktische ondersteuning in de regio is bekend bij alle verwijzers en zorgaanbieders
 - Het aanbod van praktische (gezins)ondersteuning sluit aan op eerder uitgevoerde diagnostiek en er is een combinatie van verschillende zorgvormen (zowel praktisch als preventief) tegelijk mogelijk
 - Er wordt gewerkt met methodieken die zich in de praktijk hebben bewezen
 - Er zijn afspraken gemaakt over duurzame inzet, doorverwijzing, samenwerking, procedures, evaluatie/rapportage over de praktische (gezins)ondersteuning

Bouwsteen 6: Zorg en onderwijs

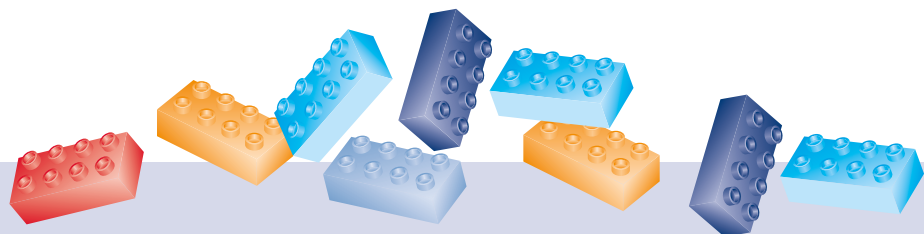
De bouwsteen zorg en onderwijs sluit nauw aan op de preventieve gezinsondersteuning (bouwsteen 5). Door middel van deze bouwsteen worden ouders en kind van een aansluitend aanbod tussen onderwijs en zorg verzekerd in zowel de toeleiding naar zorg en/of onderwijs als de ondersteuning bij de combinatie van zorg en onderwijs.

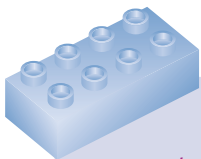
Optimale samenwerking tussen onderwijs en zorg leidt zodoende tot:

1. één vast coördinatiepunt waarop ouders kunnen terugvallen,
2. de ontwikkeling van een continuüm van onderwijs- en zorgarrangementen over de grenzen van regulier en speciaal basisonderwijs, kinderdagcentrum of gehandicaptenzorg en
3. de ontwikkeling van een landelijk vastgestelde systematiek, ondersteund door één onderwijszorgplan als individueel hulpmiddel voor ouders en kind, dat is aanvaard door zowel onderwijs- als zorginstellingen.

Kwaliteitsindicatoren

1. Er wordt door onderwijs, zorg en ouders gewerkt met één onderwijszorgplan
 - De ouders beschikken over één multidisciplinair adviesplan, waarin aandacht is voor zowel de zorgbehoeften van het kind als de onderwijsmogelijkheden en -wensen
2. Samenwerking tussen zorg en onderwijs
 - De netwerken Integrale Vroeghulp, het onderwijs en de ouders beschikken over een sociale kaart met daarin het complete regionale aanbod op het gebied van ondersteuning, zorg en onderwijs
 - Onderwijs, (gezins)ondersteuning en zorg werken samen in een keten van dienstverlening
 - Er zijn afspraken gemaakt en vastgelegd over de partijen, de wijze waarop, de frequentie waarin en de minimale condities waaronder invulling wordt gegeven aan de onderwijs- en zorgbehoeften van het kind
3. Onderwijs en zorg werken samen rond één kind met behulp van op maat geschreven onderwijs-zorgarrangementen
 - Er is sprake van een integraal aanbod van zowel zorg als onderwijs
 - Er is sprake van een continuüm aan onderwijs-zorgarrangementen, ongeacht de fase (of de overgangperiode) waar het kind zich in bevindt

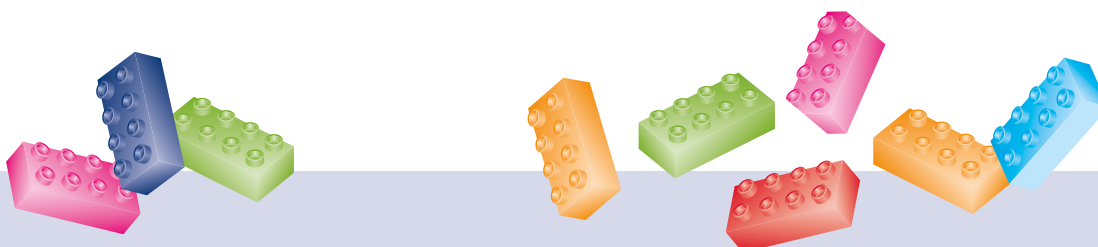

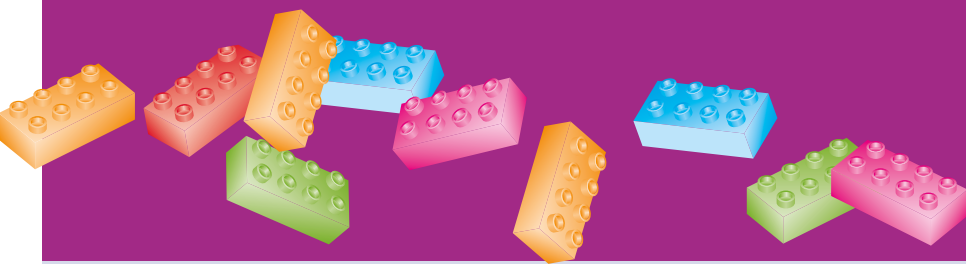
Bouwsteen 7: Ketensamenwerking

De ketensamenwerking van VVI richt zich op de vorming van een duurzaam besturingsnetwerk dat zorg draagt voor betrouwbare schakels tussen alle zes de bouwstenen. Uiteindelijk leidt dit tot de realisatie van een landelijk dekkend geheel van netwerken Integrale Vroeghulp, dat functioneert volgens de bouwstenen van Vroeg Voortdurend Integraal.

Kwaliteitsindicatoren

1. Alle partners zijn betrokken op alle niveaus
 - Alle partijen die van belang zijn voor de realisatie van de doelen zijn betrokken
 - Alle betrokken partijen hebben een duidelijke rol, die niet door anderen vervuld kan worden
 - De samenwerking wordt geborgd door afspraken te maken, deze met alle betrokkenen te delen en vast te leggen (op strategisch niveau, op tactisch niveau en op operationeel niveau)
2. Er is een gezamenlijke probleemanalyse en een gedeelde visie
 - De betrokken partijen hebben een heldere, gezamenlijk gedeelde probleem definitie en werken vanuit een gezamenlijke visie
3. Doelgroep en doelen van de samenwerking zijn helder en worden gedeeld
 - De doelgroep is duidelijk beschreven
 - Er bestaan gezamenlijke, gedeelde doelen op kind/gezinsniveau en met betrekking tot de samenwerking
4. Werkprocessen en aanbod zijn op elkaar afgestemd
 - De werkprocessen, methodieken en/of instrumenten zijn op elkaar afgestemd en werken allen ten gunste van kind en gezin, vanuit de visie 'één gezin één plan'
5. Evaluatie en monitoring zijn onderdeel van de samenwerking
 - De beoogde doelen voor de samenwerking worden periodiek geëvalueerd

Literatuurlijst

Het experiment VVI centraal. Verantwoording voor subsidievaststelling VWS, september 2011

VVI De balans! Verslag werkconferentie, mei 2011

Zo vroeg mogelijk. Advies en aanbevelingen bij de verankering van Integrale Vroeghulp met de innovatie VVI, C. Bos, Chiel Bos Advies Bussum, mei 2011

De regio centraal, De balans van elf pilotregio's na afloop van het experiment VVI, mei 2011

Duizend bloemen bloeien: op weg naar een samenhangend boeket. Eindrapport van het monitoronderzoek naar de bouwsteenontwikkeling Vroeg, Voortdurend, Integraal. Anne Addink, Marielle Balledux, Edith Geurts. Nederland Jeugdinstituut, 2011.

Het kind centraal. Maatschappelijke Business Case, Vroeg, Voortdurend, Integraal, juli 2010.

Het kind voorop, VVI pamflet: een visie op zorg, ondersteuning en onderwijs, januari 2010.

Werkconferentie VVI 'De Tweede Helft', verslag. Maarssen, december 2009.

Vroeg, Voortdurend, Integraal: Ketens van vroege signalering, diagnostiek, zorg, onderwijs en ondersteuning voor kinderen met beperkingen en hun ouders. Notitie, Vereniging Gehandicapten Zorg Nederland (VGN), Utrecht, 2007.

Noot van de redactie: de meeste kennis en informatie die is gebruikt voor deze publicatie, is ontleend aan de producten en resultaten van de elf VVI pilotregio's. Naast bovenstaande publicaties, is ook veel materiaal ontleend aan regionale praktijkvoorbeelden, casuïstiek, expertmeetings, etc. Materiaal dat voor landelijk gebruik beschikbaar is gesteld, is terug te vinden via www.vroegvoortdurendintegraal.nl.

VROEG VOORTDUREND INTEGRAAL

